

1925 чылдың август
31-де үнүп эгелээш

ШЫН

НИИТИЛЕЛ-ПОЛИТИКТИГ СОЛУН

shyntuva@mail.ru
shyntuva@yandex.ru

№82
(19272)

2019 чылдың
июль 25
четверг

Хүннүң үнери — 04 21
Ажары — 20 50
Хүн дурту — 16 29

Садар өртээ хостуг 12+

Губернатор төлөвилели

ЭРТЕМ ЧОКТА, ЭРТЕН БАЗА ДҮН!

«Өг-бүлө бүрүзүңгө чаңгыстан эвээш эвес дээди эртем-ниг уруг» деп губернатор төлөвилелин 2013 чылдың декабрьда «2014-2020 чылдарда республикада байдал болгаш курүне политиказы» деп Тываның Баштыңы Шолбан Кара-оолдун Дээди Хуралга (парламент) кыйгырыының чоонда ажылдап кылган. 2014 чылдың февраль 19-та Чазак Даргазының даалгазын күүседир талазы-биле айткышкынарны, а ооң соонда, июнь 3-те төлөвилелге хаттыштыр ап чорудар хемчеглерниң планын бадылаан. 2015 чылдан эгелээш, Россияның дээди өөредилге черлеринче болгаш Тываның курүне университетинче өөренип кирер күзелдиг уругларны шилип алыр болгаш «Өг-бүлө бүрүзүңгө чаңгыстан эвээш эвес дээди эртемниг уруг» деп губернатор төлөвилелин хаара тутар хемчеглерни чорудуп эгелээш. Чижээлээрге, үш чыл бурунгаар, 2016 чылда, республика школаларының 3379 доозукчуларының аразындан 483 кижини иити доозукчуларның 14 хуузу үш салгал улаштыр дээди эртем-билигилг улус чок өг-бүлелерден болганы илерээш. Ынчангаш бо төлөвилелдин ырак көргөн кедилг сорулгазы бо сан-чуралгалардан-на билдинип кээр.

Чонга ажыктыг төлөвилелди Тываның Чазак болгаш яамы, ведомстволары амыдырылга боттандырып эгелээнден бээр 5 чыл билдиртпейн эрте берген. Ол үе дургузунда «Өг-бүлө бүрүзүңгө чаңгыстан эвээш эвес дээди эртемниг уруг» деп губернатор төлөвилелин баштайгы киржикчилери быжыг билигилг дипломнарын холга алганнар. Оларның бирээзи — Тываның курүне университетинин көдээ ажил-агый факультетинин зоотехник салбырынга беш чыл өөрөнгөн Сайсуу Дамбий-оол 2019 чылдың июнь 25-те дипломун камтап алган, а июль 10-да ону холга алган. Сайсуу бодунун думазы Айдысты база дээди эртем-билиг чедип алырынче чагып, сургап чораан түңнелинде, Бурятияның көдээ адыл-агый академиязын ол доозуп алган, амгы үеде шериг албан-күзүлгезин эрттирип турар. Сайсуу Мергеновна өг-бүлелиг, бир уруглуг. Ооң өөнүң ээзи Мурзукай Алдынча база Тываның курүне университетинин көдээ ажил-агый факультетинин

зоотехник салбырында 2-ги курста.

Ынчангаш аныяк өг-бүлө бо төлөвилелдин ачызында эртем-билиг чедип ап турарыңа өөрүп, четтиргенин илередип, Тывага көдээ ажил-агыйны улам сайзырадыры эргежок чугула деп санап чоруурлар. Сайсуу боду Бай-Тайга кожуунунун Тээли суурга өскөн, аңаа школа дооскан болгаш төрөөн суурун, төрөөн черин хөгжүдөр херекке үлүүн кириштирер сорулганы салган. «Амгы үеде аныяк кижилерни деткир талазы-биле федералдыг база республика чергелиг аңгы-аңгы төлөвилелдер бар. Ооң бирээзи «Эгелеп чоруур фермер» азы «Аныяк өг-бүлөгө — кыштаг» төлөвилелдерни шилип алгаш, Тээлиге ажылдап эгелээр бис. Амдызында өөм ишти-биле сүмележи, дугуржуп тур бис» — деп чугаалады.

«Өг-бүлө бүрүзүңгө чаңгыстан эвээш эвес дээди эртемниг уруг» деп губернатор төлөвилелин чача эгези болур 2016 чылда Россияның база Тываның өөредилге черлеринче 2364 доозукчунун 69,9 хуузу дужаап кирип алган. Чүгле Тываның курүне университетинде Кызыл, Ак-Довурак хоорайлар база республиканың 17 кожууннарындан 540 кижини өөренип турар. Шилип алган мергелдеринин аайы-биле алырга мындыг тыва дыл болгаш литература, төөгү, математика, физика башкылары, менеджмент, юриспруденция база даштыкы чурттар, а тодаргайлаарга, төп Азияны шинчилээр эртем-билиг чедип алыр күзелдиг уруглар, оолдар бар.

Сөөлгү каш чылдарның дургузунда Тываның Баштыңының элээн хөй төлөвилелдери чонга дыка ажык-дузалыг болган. «Аныяк өг-бүлөгө — кыштаг», «Инек — чөмгерикчи малым», «Социал картофель», «Социал хөмүр» ол ышкаш «Өг-бүлө бүрүзүңгө чаңгыстан эвээш эвес дээди эртемниг уруг» деп губернатор төлөвилели херек кырында амыдыралга боттанып эгелээнинин барымдаазы бо-ла-дыр. Чоннуң хөй кезини ону эскерип, көрүп, үнелеп турар. Амыдыралда хүннүң болуп турар эки чүүлдерни билбээчелээр, чүгле шүгүмчүлөп-ле чоруур «караан хаптап, кулаан кумнап» алган элдептиг кижилер эскербес дээр болза, хөөредиг чок.

Боралаа ОНДАР.

Хүннүң медээлери

ОРУКТАРДА БАЙДАЛ ШЫҢГЫ ХЫНАЛДАДА

Тываның Баштыңы Шолбан Кара-оол республиканың автооруктарында байдалды шынгы хыналдага алыр талазы-биле негелдени тургускан. Тывада автомашиналыг кижилерниң саны сөөлгү он чылдарның дургузунда 50 муң чедир көвүдээш, демир-аъдын айыыл чок башкарып билир кижилерниң саны эвээш. Июль 12-18 хүннеринде болган ийи орук озал-ондааның түңнелинде, 17 кижини оларның аразында 10 бичини чаштар амы-тынындан чарылган. ТР-ниң ИХЯ-ның ОШАЧКИ инспекторларын оруктарга озал-онда болдурбас талазы-биле хемчеглерни шынгырадырын болгаш чолаачыларны автомашина башкарып чоруур үезинде оварымчалыг база бичини уруглар ап чорааш, харысчалгалыг болуруңгө кыйгырган.

ШЕРИГ КАФЕДРАЗЫН 91 КИЖИ ДООСКАН

Тываның Курүне университетинин шериг өөредилге төвүнүн баштайгы доозукчулары шупту 91 кижини июль 22-де байырлыг байдалга курлавырда шериг кижинин погоннарын алганнар. Бо хемчегге Тываның Баштыңы Шолбан Кара-оол база киришкен. Сөөлгү үш чылдарда хөй күженишкенин үндүрүп тургаш, дээди өөредилге черинге шериг албанныгларны белеткээр угланышкыны ажитканывыс улуг чедиишкин болур дээрзин Чазак Даргазы демдеглээн. 2016 чылда Россияның Камгалам яамызы бүгү чуртка 5 шериг кафедразын ажиткан. Ынчалдыр Крымның, Севастопольдун, Соңгу-Кавказтын база Сибиринин федералдыг университетинге, ооң иштинде Тываның курүне университетинге шериг өөредилге төвүн ажиткан.

МӨӨРЕЙНИ ЧАРЛААН

ТР-ниң өөредилге болгаш эртем яамызы «Өг-бүлө бүрүзүңгө чаңгыстан эвээш эвес дээди эртемниг уруг» деп губернатор төлөвилелинде кирип турар студентилеринин аразыңа чаңгыс удаа төлээр 5000 рубль түңнүг стипендияны тыпсыр талазы-биле мөөрейни чарлаан. Сессиялар үезинде шылгалдаларның түңнели-биле чүгле «5» демдектер тергин өөредилгелиг, ортумак профессионал өөредилге черинде өөренип турары, өг-бүлезинде үш салгал улаштыр дээди эртем-билигилг кижилерниң чок болуп турары база шупту чогуур документилерни четче чыып алган дугайында кол негелделерни барымдаалап, стипендияны тыпсыры көрдүнгөн.

ЭР ХЕЙ, БЕЛЕК ООРЖАК!

Тыва мөге Белек Ооржак бразиль хүреш джиу-джитсуга делегей чергелиг маргылдаарга шаңналдыг черже кирген бир-ле дугаар тыва спортчу болган. Москвага болган спорттун бо хевиринге турнирге 15 аңгы чурттардан 1500 мөге кээп хүрешкен. Бо улуг чедиишкини дээш интернет четкилеринин ажыглакчылары Белектиң тренери Артыш Комбуга база өөрүңгө илередип турар.

ЭЛЬБРУСЧЕ ҮНГЕШ КЕЛГЕН

Тыва Республиканың Дээди Хуралының депутады Эрес Хуурак интернационалчы бөлүк альпинистер-биле кады Россияда болгаш Европада эң бедик даг, «Делегейинин 7 шыпшы» деп төлөвилелче кирип турар Эльбрустуң (5642 м.) шыпшык бажынче үнгөш келген. Бо уттундурбас, төөгүлүг болуушкун дээш Эрес Хуурак Канада, Латвиядан база Россиядан эш-өөрүңгө өөрүңгө четтиргенин илередип турар.

Чазак Даргазы социал
четкилерде

КӨДЭЭ ЧОННУҢ БОДАЛЫ ҮНЕЛИГ

ТР-ниң Чазааның Даргазы Шолбан Кара-оол бо хүннерде көдээ суурларда байдалдар-биле таныжып, чоннуң амыдырал-чуртталгазында чедер-четпестерни ылавылаары-биле боду херек кырында чедип, көдээ чурттакчылар-биле ужуражып, кожууннарже удаа-дараа үнүүшкүннерни чорудуп турар. Бо удаада Бии-Хем кожууннуң чону-биле ужурашкан. Ол дугайында Шолбан Кара-оол социал четкилерде чуруктар-биле байлак медээлерни бижип турар:

«Бо чайын Бии-Хемче баар орук дыка-ла көрүштүг, онза-дыр. Даглар муңгаш ногаан эзим-биле шыптыг. Талыгырже көрүптерге, орук чоорту бедип чоруй баар. Ол орук-биле чоруп олураарга, суур дужунда орук кыдыын дургаар чаа чыгган честек-каттың чаагай чыды сиңген Сушь суурнуң катчыларынга ужуражып болур. Кат чыыр сезон кидин түлүк, ол дээр-ле, акша ажылдап алыр үе. Бо чылын кат улуг болган, чыырга-даа чиик.

«Бир суур — бир бүдүрүлгө» төлөвилелдер. Улуг назылыг улустар чаа бүдүрүлгелерниң бүдүрүп турар барааннары — «тыва чемни», «тыва хепти» кайда-даа садып турарынга өөрүп, тыва национал чаңчылдарны катап эгидип турары эки-дир деп чугааладылар.

Оон аңгыда, дүвүрөлдер база бар. Чаа кыштаглар не-межи эгелээрге, одар-бел-чиир чедишпестээн. Оон хара-азындан малчыннар аразында девискээрлерни үлежи, мар-

Ол черниң чурттакчылары орук кыдыыга хумуң-хумуң-биле чыып алган кадын саат чокка садып турар. Олар Сушь суурже кирер орукту септеп бээр менден диледилер, чанары дүрген болзун дээш. Бистиң орукчувус Сергей Уюсов суурже кирер орукту септээринден аңгыда, суурнуң кудумчуларында оруктары база үстүртүп бээр деп, сөзүн берди. Бодум ол медээге суурнуң чурттакчылары-биле деңге өөрүдүм. Чүгле кожуун чагыргазындан орук кыдыыга кат садар улус шупту сыңа бээр кылдыр киоск кылып бээрин диледим.

Суурларда байдалды бодум караам-биле көөр дээш кожууннар кезип турарымны тайылбырлааным соонда, чугаа эгелээн. Сентябрьга чедир Тываның сайзыралының планын тургузар ужуруг бис. Оон ол планы Москвга эң-не бедик чадага бадыладыр. Маңаа чоннуң бодунуң үзел-бодалын дыңнаары чугула, часпас болза эки.

Ийе, чажырбас мен. Чондан эки күзээшкinner, көдээ чонну деткээн төлөвилелдер дээш четтиргенин илереткен сөстөр дыңнаарга, сеткилге өөрүнчүг чорду. Ол дээр-ге, «Аныяк өг-бүлөгө — кыштаг», «Инек — чемгерикчи малым»,

гыжып-даа турар болу берген. Малчын аалдар суурже чоок көжүп турары база шын эвес, херек кырында аалдар суурдан ырак турар ужуруг деп, чон чугаалап турду. Чер айтырыының дугайында чоокку үеде коллегаларым-биле дарый сайгарып чугаалажыр болдувус.

База бир аңгы тема — көдээ суурларда эмчилер. Ажылдаар күзелдиг улус бар, чурттаар оран-сава чок болуп турар. Ынчангаш, эмчилерниң ызырымас чүвези ында. Ындыг-даа болза, Бии-Хемде бо талазы-биле айтырыгны албан чериниң бажыңнарынга чурттадып тургаш, шиитпирлээрин кызыдып турар. Шынап-ла ыңдыг бе дээрзин, бодум хынап көөр мен. Суштың чурттакчыларының эң-не сагыжын аартып турар айтырыглар — эрги Культура бажыңы, уруглар сады, электри чырынының күжүнүң өзээжи. Чоннуң дилеглерин, айтырыгларын дыңнап, билип алдым. Оларны сайгарып, канчаар дуза кадарынга хамаарыштыр шиитпирлерни үндүрер бис. Чон-биле аравыста чугаа шуудап турар аразында, бир дугаар бодумнуң таламдан эгелээшкinner азы санал кириер талазы-биле чаа чүүлче сундулуум эскердим, чоннуң бодалын айтыргаш, деткимчени алдым».

Бүгү-делегей чергелиг «Шеригжиткен ралли-2019» август 4-10 хүннеринде эртер

Август 4-10 хүннеринде Тывага II-ги Бүгү-делегей чергелиг «Шеригжиткен ралли-2019» бүгү делегейниң армейжи оюннарының иштинде болуп эртер. Аңаа чаа үениң машина-техникаларындан аңгыда, куюк машиналарны база кириштирерин Төп шериг округунуң парлалга албаны дыңнадып турар.

Бо чылын маргылдаага Россия, Кыдат, Сербия, Беларусия, Узбекистанның төлээлери киржир. Август 4-те армейжи оюннарның байырлыг ажыдышкыны болур. Дараазында хүннерде, август 5-те — бирги чадазында — «Тус-

тус чарыш», август 7-де, ийги чадазында — «Истен-сүрүүшкүнүг чарыш», август 8-те, чадазында — «Оттуг чарыш», август 9-та, да, чадазы — «Командалыг чарыш» база августта, маргылдааның байырлыг хаашкыны болур.

Россияның Төп шериг округундан «Шеригжиткен раллиниң» эрткен чылгы тилекчил база Соңгу флоттуң бо чылгы Бүгү-россия гелиг «Шеригжиткен раллиниң» тилекчил төлээлээр.

Алена НАНХ

ӨЗҮЛДЕНИҢ

ӨЗЭЭ

ӨӨРЕДИЛГЕНИҢ ЧУРАГАЙЛЫГ БОЛГАШ ГУМАНИТАРЛЫГ МЕРГЕЖИЛДЕРНИҢ ТӨП ЧЕТКИЛЕРИ

Өөредилгениң аргаларын утка-тургузуунуң аайы-биле чөөрүмү болгаш сайзыраңгайжыдары:
- Технологияларны;
- Информатиканы;
- Айыып чок болурунун эге билиглерни (ОБЖ).

«Өзүлдениң өзээ» төптөри — чурагайлыг, бойдус эртемниң, техниктиг болгаш гуманитарлыг мергөжилдерниң немелде ниити өөредилгениң программаларының эге билиглериниң чаа аргаларын школаларга кириери

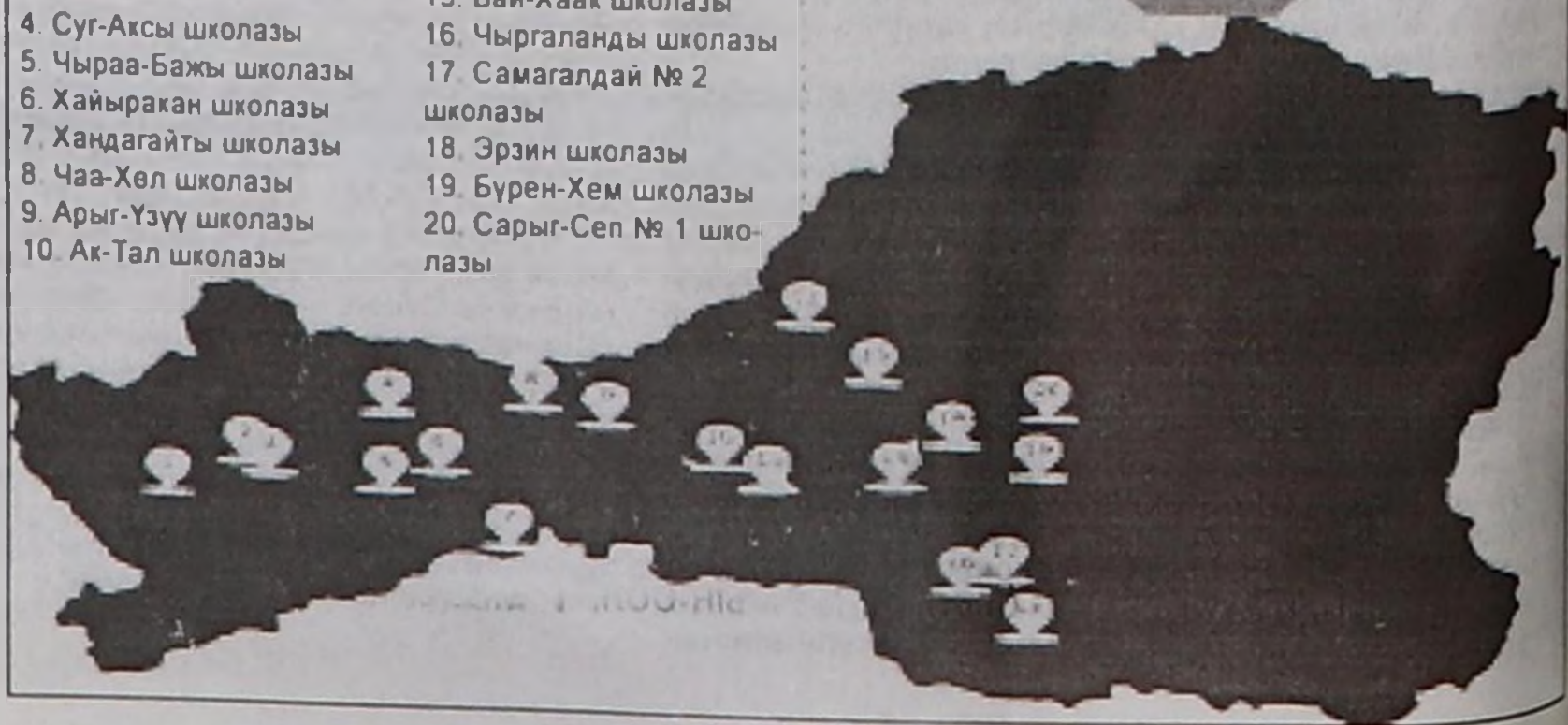
Аудиторияның төлөвилели коворкинг (коллективтиг офис) принципке тургустунган, оон баазында чаңгыс болгаш бөлүк ажылчын олуттар, мультимедия зоназы бар.

2024 чылга чедир
школаларның
100%-зун хаара тудар

2019 чылда
20 «Өзүлдениң
өзээ» төптөрин
ажыдар

1. Тээли школазы
2. Кызыл-Мажалык № 1 школазы
3. Кызыл-Мажалык № 2 школазы
4. Суг-Аксы школазы
5. Чыраа-Бажы школазы
6. Хайыракан школазы
7. Хаңдагайты школазы
8. Чаа-Хөл школазы
9. Арыг-Үзүү школазы
10. Ак-Тал школазы

11. Хову-Аксы школазы
12. Уюк школазы
13. Сукпак школазы
14. Целинное школазы
15. Бай-Хаак школазы
16. Чыргаланды школазы
17. Самагалдай № 2 школазы
18. Эрзин школазы
19. Бүрен-Хем школазы
20. Сарыг-Сеп № 1 школазы

Чогаадыкчы төлевилел

САГЫШ-СЕТКИЛ
ЧАЛГЫННАЛЫ

Эрткен дыштаныр хүннерде Тыва-нын бир кайгамчык чараш булуну Төре-Хөлдүн эрининге магаданчыг солун мөөрей болуп эрткен. Ырда кирген алдын хөлдүн эрининде «Төре-Хөл» турисчи баазаның девискээринге Тыва Республиканың Чогаалчылар экипелиниң кижигүннери Вадим, Чаяна Чыкай алышкылар мөөрейни «Сагыш-сеткил чалгынналы» (Вдохновение) деп адааны-даа анаа эвес. Ыры, шүпкү, аялга, сам, алгыш-йөрээлдер, мактал сөстөрнүң шуптузун бо мөөрей каттыштырган.

«Поэзия дээрге сагыш-сеткил чалгынналы Ынчангаш чүгле поэзия, шүлүк чогаалы сагыш-сеткилди чүглендирер эвес, шупту ажил-херек, күзел-сорук сагыш-сеткилге херек чүүлдер-дир. Ол чокта кандыг-даа эгелээшкин түнел чок болур болгай. «Вдохновение» дээрге күштүг тура-сорук, изиг от дег чүткүл-дүр. Ынчангаш бистер алышкылар амыдыралга чараш чүүлдү, чуртталгага ынакшылды, өөрүшкүнү оттурар дээш бо чогаадыкчы төлевилелди ажилдап кылдывыс» — деп алышкыларның бирээзи Чаяна Чыкай тайылбырлады.

Бо эрткен мөөрейни Россияга Театр База Тывага Күш-ажылдың кижизиниң чылынга тураскаадып эрттирген. Алышкыларның шүлүктөринге бижиттинген ырыларны чонга тарадыры, чечен чогаал оруунче аныяк-өскенни кыйгыра-ры, «Эзир самы» деп хүрешке болгаш мөгелерге макталдар номунуң бирги таныштырылгасы — бо үш кол сорулга-биле мөөрейни эрттирген. Үстүнде ады кирген номда Тыва черге, өгбелерге, тыва чаңчылдарга, тыва хүрешке мөгейиглер деп чараш, чаагай езулалдың утказын утуп алган-мактаан.

Мөөрейге Кызыл хоорайдан, Чөөн-Хемчик, Кызыл, Өвүр, Тес-Хем, Улуг-Хем, Эрзин кожууннардаан ниитизи-биле 45 ыраажы киришкен. Оларның аразында ат-алдарлыг-даа, бот-тывынгыр-даа ыраажылар, композиторлар, уран чүүл колледжиниң сургуулдары-даа бар. Киржикчилерниң эң-не аныяа 16 харлыг, эң-не улуг назылы 80 хар ажып турар. Мөөрейни «Өлчей-Көжи» бөлүүнүң амыч кыстарының чараш танцы-самы-биле ажиткан. Башкарыкчылар Долаана (Аржачаа биле Айдың Монгуш (Ишкин-Түлү) баштай-ла Чыкай алышкыларны таныштырган.

Вадим, Чаяна Чыкайлар Эрзин кожуунуң Бай-Даг сумузунуң малчын арат өг-бүлезинге төрүттүнген хей-нер оглу-кызы. Олар биче чажындан Сөөл-Чер хемниң эрининге, Ямаалыг дааның делгемнери база Сукураа, Аржачкының көктүг-шыктыг шынаала-рынга эрес-кежээ акылары, угбаларының үтөгөр-чижээнге өзүп келгеннер.

Алышкыларның ада-иези «Чаа-Орук» совхозка хой малдап, мурнакчы мал-чынап чораан. Адазы чонга билдингир күш-ажылчы Окчаа Иргитович Чыкай, бот угу Сөөл-Чер Иргиди. Иези Саяна Белекеевнаның алыс дөзү Бай-Хөл Сояны. Олар 7 ажы-төлүн төлөпиг кижилер кылдыр кижизидип, өстүргеннер. Солун чүүл — ажы-төлү мал ажылынга ижиккен.

Мөөрейниң тиилекчизи — Саян Дембирел.

ажылгыр-кежээ боорундан аңгыда, шупту шүлүк бижир, чогаадыкчы салым-чаян-ныг кижилер болган.

Вадим биле Чаянаның бирги шүлүк-тери эрткен чүс чылдың 90 чылдарында республика солуннарынга, эгезинде «Сылдысчыгашка», «Тываның аныякта-рынга», сөөлзүредир хоочун «Шын» солунга, «Улуг-Хем» сеткүүлге үнүп эгелээн.

2012 чылда алышкыларның шүлүктери болгаш чечен чугааларының «Ийи салым» деп чыынды ному үнген. Аныяк чогаалчыларның номун дагдыныкчызы, ТР-ниң улустуң чогаалчызы Николай Шагдыр-оолович Куулар. Бирги номунуң соон дарый, эрес-дидим чорук дугайында «Эр салым», Тыва биле Россияның демнежилгезиниң 100 чылдаанынга тураскааткан «Чүс салым» деп очерктер ному чырыкче удаа-дараа үнгүлээн.

Мөөрейниң дүрүмү езугаар киржикчи бүрүзү алышкыларның бир-бир ырын күүсеткеннер. Ол хүн Төре-Хөлдүн аалчылары сценага хөйге билдингир ырлардан аңгыда, чаа ырларның бирги дыңнакчылары база болганнар.

Эрзин кожуунуң чагырга даргазы Орлан Чигжит, ук кожуунуң культура эргелелиниң даргазы Ольга Куулар байыр чедирип, киржикчилерге чедишкин-нерни күзеп, чылыг-чымчак сөстөрнү иле-

реткеннер. Ол ышкаш Тываның Баштыңы Шолбан Кара-оолдун чөвүлекчизи Артур Монгал республиканың культуразының хөгжүлдезинге кирип чоруур үлүг-хуузу, уран талантызы, амыдыралга иденкейлиг туружу дээш өөрүп четтиргенин илереткен хүндүлел бижикти Чыкай алышкыларга дамчыткан.

Мөөрейни «Агай» бөлүү эгелээн. Аныяк, чараш кыстардан тургустунган бөлүктүң ыраажылары, Тываның сураглыг сылдыстары — Сайзаана Сюрюн, Аржаана Стал-оол, Надежда Куулар, Юнико. Олар «Эргимимге» (сөзү В. Чыкай, аялгасы А. Доспан), «Тыва кызы даңгына» (сөзү Ч. Чыкай, аялгасы А. Доспан) деп ырларны күүсеткеннер. Бо аныяк, чараш кыстарның кайызы-даа хөйге билдингир, бот-тускайлаң ыраажылар болгай. «Чеже-ле сценага каскаан ырлаар, хөй үннерни каттыштырып ырлаары солун болгай. Ынчангаш кады демнежип алгаш, концерттерге кирип, сценаже үнүп эгеледивис. «Агай» деп адывысты Тываның улустуң чурукчузу Начын Шалык сүмелээн. Бурун шагда ноян кижиниң кадайын ынча дээр турган болза, амгы үеде аныяк агайлар чүге туруп болбазыл, «хүндүлүг кадын» дээн уткалыг. «Силер кижиги бүрүзү күштүг үнүгү, бедик, шыырак, быжып келген ыраажылар-дыр

силер» деп бисти үнелээн. Чараш ырыларын биске сөңнөп чоруур Вадим, Чаяна алышкыларга база бисти чүглендирип чоруур бөлүүвүстүң удуртукчузу Алена Донгур-оолга база ТР-ниң уран чүүлүнүң алдарлыг ажилдакчызы, композитор Аржаана Доспанга өөрүп четтиргенивисти илередир-дир бис» — деп мээң айтыр-ларымга олар харыыладылар.

Чыкай алышкыларның «Мөгө дерии», «Камнап аар мен», «Малчын кыстар», «Хүлүмзүрүүн сөңнөп чору, авай», «Долаана», «Орай көжээ», «Авая, ачая» дээш өске-даа чараш ырларын, ниитизи-биле 80 хире ырыны дыңнап хүнзедивис. Хөй ыраажыларның аразында кандыг кижилерни чок дээр боор. Кызылдың уран чүүл колледжиниң (башкызы Эльвира Докула) 4 ыраажы оолдары ырлай бээрге, чаражын, оларны кижиги дыңнап-ла туруксаазы келир. Тывада база бир ат-сураа үнүп олурар ыраажы Саян Дембирелдиң күүселдезин көрүкчүлөр улуг магадал-биле дыңнап, адыш каскаашкыннары-биле уткуп-хүлээп турду. Ылаңгыя Саян Дембирелдиң «Арзылаң Күдерек» деп ырызын дыңнаарга күштүүн, сүрлүүн! Вадим Чыкайның сөзүнге, Чойгана Комбу-Самданның аялгасынга бижээн чаа ырының бирги күүселдези болду.

Тывада ат-сураглыг профессионал аныяк композитор Чойгана Комбу-Самдан Чыкай алышкыларның шүлүктөринге дыка хөй ырыларны бижээн. Чойгана Валерьевна-биле база чугаалажыр аргалыг болдум. «Чаяна, Вадим алышкыларның шүлүктөринге ыры бижиирге бижиттингир. Дыка дүрген сээң бодаалыңны билип каапкаш, ол-ла дораан ыры сөзүн чогаадыптар, шүлүктөрнүң аяннажылгасы, дыл-домаа байлак, чечен. Эң-не кол чүүл — бодаалы, оттуушкуну дүрген ажилдаар. Чаңгыс үениң кижилери болгаш кады ажилдаарга эптиг. Чижээ, «Орай көжээ» деп ырыны бижиирде Саян Дембирел бодаалдарын чугаалап бээрге, Чаяна шүлүүн бижээн, мен аялгасын чогааттым. Ыры — 3 кижиниң ажылы-дыр. Чогаалчының, композиторнуң, ыраажының сырый харылсаазындан чараш ыры төрүттүнер. Кайы-бирээзи аскаар болзала, ол болдунмас. Бо алышкыларны «эр хейлер» деп мактаар-дыр мен. Тывада бир дугаар боттарының күжү-биле мындыг кайгамчык мөөрейни эрттирип турар кижилер-дир. Кол-ла чүүл — хөгжүмнүң шынарын экижидери, аныяк-өскенге шынарлыг ырыны дыңнап, ырлап билирин чаңчыктырары» — деп ол чугаалады.

Ыры мөөрейин жюри түңнөп турар аразында, ат-сураглыг база аныяк мөгелер аразында хүреш маргылдаазы болган. 50 мөгениң ачыр-дачыр хүрежиниң соонда, Тываның Чаан мөгези Эрес Кара-Сал шүүлген, Тываның Арзылаң мөгези Седен-Очур Кара-Сал үжүүрлөшкен.

Мөгелерге алгыш-йөрээлдерлиг солун хүреш соонда, шаңналдар тыпсыр езулал-даа эгелээн. «Тиилелгеже чүткүл дээш» — Сүт-Хөлдөн Биче-оол Ондар, «Хөгжүмге ынакшыл» — Эрзинден Чейнеш Чумбуртай, «Идегел» — Кызыл хоорайдан Айлаң Күжүгет, «Мергежилинге шынычы дээш» — Кызыл хоорайдан Керттик-оол Данзын, «Езу-чаңчылдарга шыныч чоруу дээш» — ТР-ниң алдарлыг артизи Андрей Монгуш, «Эң эки эр үн» — Улуг-Хемден Омак Монгуш, «Эң эки херээжен үн» — Тес-Хемден Шыңгыраа Ондар, «Үндезин хөгжүмнү кадагалап чорууру дээш» — Кызыл кожуундан Айдаш Барыңмаа, «Эң эки ансамбль күүселдези» — Кызыл кожуундан «Аян тудал» ыры-хөгжүм ансамбли база «Алдын үн» — ТР-ниң алдарлыг артизи Айдысмаа Көшкендей номинациялар аайы-биле тус-тузунда шаңналдары алганнар.

Мөөрейниң 3-кү черинге Кызыл кожуундан Аким Монгуш, ийгизинге Кызылдың уран чүүл колледжиниң сургуулдары Экер Кара-Сал, Таймир Ховалыг, Шынар Монгуш, Александр Хирбээ, бирги черге «Агай» бөлүү төлөпиг болган.

Ыры мөөрейиниң кол шаңналы — Гран-прини Саян Дембирелге тывыскан. Ылаң-ла Саян дээди шаңналга төлөпиг дээрзин көрүкчүлөр-даа, шииткекчилер-даа чаңгыс үн-биле бадыйткан. Шаңналдар-даа шыырак болган — тиилекчилерге 100 муң рубльдан эгелээш 50, 40, 20 муң рубль чедир акша шаңналын тывыскан.

Алдынай СОЯН.

Арслан АРАКЧААНЫҢ,
Хенче-Кара МОНГУШТУҢ база
«Нирвана» студиязының тырттырган
чуруктары.

Чыкай алышкылар (ортузунда) тиилекчи мөгелер-биле.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ СОҢГУЛДА КОМИССИЯЗЫНЫҢ ДОКТААЛДАРЫ

Кызыл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составына немелде кириеринин дугайында

2019 чылдың июль 19 №67/380-7 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының «Кызыл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязын хевирлээр дугайында» 2016 чылдың март 31-де №130/628-6 доктаалы-биле Кызыл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының хевирлеттинген составына кандидатура талазы-биле саналды сайгарып көргөш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелеринин болгаш референдумга киржир эргелеринин кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 29-ку чүүлүнүн 11-ги пунктузун удуртулга болдургаш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. «Россия Федерациязының Коммунистиг партиязы» политиктиг партияның Тываның Республика салбырының комиссия составына томуйлаар деп саналдааны-биле Куулар Чечекмаа Петровнаны, 1966 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, «Кызыл кожуун» муниципалдыг районнуң чагыргазының кадрлар талазы-биле кол специализин Кызыл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составына томуйлаар.

2. Ук доктаалды республиканың «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарына парлаар.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТУНА.
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары М.Ш. САМБАЛА.

Ак-Довурак хоорайның девискээр соңгулда комиссиязының составына немелде кириеринин дугайында

2019 чылдың июль 19 №67/381-7 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының «Ак-Довурак хоорайның девискээр соңгулда комиссиязын хевирлээр дугайында» 2016 чылдың февраль 01-де №126/588-6 доктаалы-биле Ак-Довурак хоорайның девискээр соңгулда комиссиязының хевирлеттинген составына кандидатура талазы-биле саналды сайгарып көргөш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелеринин болгаш референдумга киржир эргелеринин кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 29-ку чүүлүнүн 11-ги пунктузун удуртулга болдургаш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. «Россия Федерациязының Коммунистиг партиязы» политиктиг партияның Тываның Республика салбырының комиссия составына томуйлаар деп саналдааны-биле Еромаев Владимир Викторовични, 1953 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, пенсионерни Ак-Довурак хоорайның девискээр соңгулда комиссиязының составына томуйлаар.

2. Ук доктаалды республиканың «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарына парлаар.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТУНА.
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары М.Ш. САМБАЛА.

Эрзин кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составына немелде кириер дугайында

2019 чылдың июль 19 №67/382-7 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының «Эрзин кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязын хевирлээр дугайында» 2016 чылдың март 31-де №130/630-7 доктаалы-биле Эрзин кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының хевирлеттинген составына кандидатура талазы-биле саналды сайгарып көргөш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелеринин болгаш референдумга киржир эргелеринин кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 29-ку чүүлүнүн 11-ги пунктузун удуртулга болдургаш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. Чурттап турар черинден комиссия составына томуйлаар деп саналдааны-биле Сундуй Айдыспана Кыргысовнаны, 1984 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, Эрзин кожуунуң «Эрзин районнуң Культура бажыны» муниципалдыг бюджет албан чериниң уран чогаадылга удуртукчузун Эрзин кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составына томуйлаар.

2. Ук доктаалды республиканың «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарына парлаар.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТУНА.
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары М.Ш. САМБАЛА.

Улуг-Хем кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составына немелде кириеринин дугайында

2019 чылдың июль 19 №67/383-7 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының «Улуг-Хем кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязын хевирлээр дугайында» 2018 чылдың май 31-де №36/189-7 доктаалы-биле Улуг-Хем кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының хевирлеттинген составына кандидатура талазы-биле саналды сайгарып көргөш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелеринин болгаш референдумга киржир эргелеринин кол магадылалдарының дугайында» Фе-

дералдыг хоойлунуң 29-ку чүүлүнүн 11-ги пунктузун удуртулга болдургаш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. Чурттап турар черинден комиссия составына томуйлаар деп саналдааны-биле Сандак Сай-Суу Бадынаевнаны, 1977 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының Аппаратының медээлер төвүнүн (килдизинин) кол специализин Улуг-Хем кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составына томуйлаар.

2. Ук доктаалды республиканың «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарына парлаар.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТУНА.
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары М.Ш. САМБАЛА.

Улуг-Хем кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының даргазына томуйлаарының дугайында

2019 чылдың июль 19 №67/384-7 Кызыл хоорай

Улуг-Хем кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының даргазына томуйлаар кандидатура талазы-биле саналды сайгарып көргөш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелеринин болгаш референдумга киржир эргелеринин кол магадылалдарының дугайында» 2002 чылдың июль 12-де №67-ФХ Федералдыг хоойлунуң 28-ки чүүлүнүн 7-ги пунктузун удуртулга болдургаш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. Бүгү-россияның «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партияның Тываның регионалдыг салбырындан комиссия составына томуйлаар деп саналдааны-биле Сарыг-оол Чойганмаа Каң-ооловнаны, 1976 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, «Улуг-Хем» солунуң корреспондентизин Улуг-Хем кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының даргазына томуйлаар.

2. Ук доктаалды республиканың «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарына парлаар.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТУНА.
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары М.Ш. САМБАЛА.

Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) үшкү чыыжының депутаттарына Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының Тываның регионалдыг салбырындан депшиткен кандидаттарның республика даңзызын бүрүткээнинин дугайында

№67/368-7 2019 чылдың июль 19 Кызыл хоорай

Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының Тываның регионалдыг салбыры республика даңзызының кандидаттарын депшидип тургаш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелеринин болгаш референдумга киржир эргелеринин кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң, «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) депутаттарының соңгулдазының дугайында» «Тыва Республиканың Хоойлузунуң негелделерин сагаанын Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы хынап көргөш, тодараткан.

2019 чылдың июль 4-те Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының Тываның регионалдыг салбыры «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) депутаттарының соңгулдадаларының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунуң 34-кү, 35-ки чүүлдеринге дүүштүр, кандидаттарны республика даңзызына депшидер дугайында документилерни кириген.

Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) үшкү чыыжының депутаттарына кандидаттарны республика даңзызына депшидери-биле Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының Тываның регионалдыг салбырының кириген документилерин Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы сайгарып көргөн түңнелинде, 51 кижини санныг кандидаттарның республика даңзызын 2019 чылдың июль 6-дан №63/328-7 доктаалы-биле шынзыткан.

2019 чылдың июль 10-да Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының Тываның регионалдыг салбыры «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) депутаттарының соңгулдадаларының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунуң 40-ги чүүлүнге дүүштүр республика даңзызының кандидаттарын бүрүткедири-биле документилерни кириген.

Соңгулда каттыжышкынының бүрүткедири-биле кириген документилери «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелеринин болгаш референдумга киржир эргелеринин кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 33-кү чүүлүнүн 2-ги, 2.2. база 3-кү пунктуларында айтылган негелделерге, «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) депутаттарының соңгулдадаларының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунуң 40, 41-ги чүүлдеринге дүгжүп турар.

«Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелеринин болгаш референдумга киржир эргелеринин кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 38-ки чүүлүн, «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) депутаттарының

соңгулдадаларының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунуң 42-ги чүүлдерин удуртулга болдургаш, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) үшкү чыыжының депутаттарына Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының Тываның регионалдыг салбырының депшиткен 51 кижини санныг кандидаттарның республика даңзызын 2019 чылдың июль 19-та 18 шах 10 минут бүрүткээр (кожуп каан).

2. Доктааткан үлегер-майыктың шынзылгалга бүрүткеттирген кандидаттарга тыпсып бээр.

3. Ук доктаалды Тыва Республиканың Соңгулдадаларының комиссияларының чорудар.

4. Ук доктаалды болгаш бүрүткеткен кандидаттар республика даңзызын массалыг информация-чепсиринге парладыры база Тыва Республиканың Соңгулда комиссияларының Интернет-сайтызынга чарлап сары-биле чорудар.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТУНА.
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары М.Ш. САМБАЛА.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

2019 чылдың июль 19-та №67/368-7 доктаалы №2 капсыры

Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизинин) депутаттарына Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының Тываның регионалдыг салбырының соңгулда каттыжышкынындан кандидаттарның республика даңзызының составына депшиткен кандидаттар дугайында (Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының 2019 чылдың июль 19-та №67/368-7 доктаалы-биле шынзыттыганы) МЕДЭЭ НИИТИ РЕСПУБЛИКАНЫҢ КЕЗЭЭ

1. Жириновский Владимир Вольфович – Ата хоорайга 1946 чылда төрүттүнген, чурттап турар черинин адреси: Москва хоорай, дээди профессионал эртемниг, Москваның М.В. Ломоносов аттыг «Күрүне» верситеди (Чөөн чүк чоннарының дылдарының институту), 1970 чыл, Москваның М.В. Ломоносов аттыг күрүне университети, 1977 чыл, Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне Думазы, депутат, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партия фракциязының удуртукчузу, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Натаров Сергей Васильевич – Ростов облазын Красный Сулин хоорайга 1968 чылда төрүттүнген, чурттап турар черинин адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг (магистратура), Дээди өөредилгелиг «Россия Федерациязының Президентизинин чанында Россияның улус агайының болгаш күрүне албанының академия» Федералдыг күрүне бюджеттиг өөредилге албан чери, 2016 чыл, Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне Думазының чедиги чыыжының дугайында, Күрүне Думазының кадык камгалал талазы-биле комитетинин даргазының бирги оралакчызы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Ооржак Андриан Шериг-оолович – Тыва АССР-ин Барыын-Хемчик районнуң Шекпээр суурга 1949 чылда төрүттүнген, чурттап турар черинин адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг, Кемеровонун күрүне университети, 1995 чыл КХН «Хуу камгалал организациязы «Грифон», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

ДЕВИСКЭЭР БӨЛҮКТЕРИНИҢ КАНДИДАТТАРЫ

Оң талакы эриктиң №1 девискээр бөлү

1. Сараваа Чечек Алексеевна – Тыва Республиканың Ак-Довурак хоорайга 1978 чылда төрүттүнген, чурттап турар черинин адреси: Ак-Довурак хоорай, ортумах профессионал эртемниг, «Ак-Довурактын техника» Тыва Республиканың Күрүнениң бюджеттиг профессионал өөредилге албан чери, 2019 чыл, Кызыл хоорайдагы харысгалгалыг ниитилел «Тываның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү».

2. Ремизов Вячеслав Николаевич – Горный Алтай облазының Павлово хоорайга 1956 чылда төрүттүнген, чурттап турар черинин адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг, Россия Федерациязының Президентизинин чанында Россияның күрүне албанының академиязы, 2002 чыл пенсионер, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Гаврилов Григорий Сергеевич – Красноярск крайның Дивногорск хоорайга 1987 чылда төрүттүнген, чурттап турар черинин адреси: Красноярск край, Дивногорск хоорай, дээди профессионал эртемниг, дээди профессионал өөредилгелиг «Сибиринин федералдыг университети» Федералдыг күрүнениң автономну өөредилге албан чери, 2010 чыл, КХН «Электроснабжение» Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

(Уланчызы 5,6 арыннарда).

Автооруктуң №2
девискээр бөлүү

1. Арланмай Юлия Владимировна – Тыва АССР-ниң Туран хоорайга 1970 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг, дээди профессионал өөрөдигелиг «Сибирьниң күрүне албанының академиязы» Федералдыг күрүне өөрөдиге албан чери, 2006 чыл, хуу сайгарлыкчы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Бусыгина Наталья Александровна – Томск областың Кожениковский районунуң Кожениково уруга 1985 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ортумак профессионал эртемниг, «Тываның сайгарлыкчы чорук техникуму» Тыва Республиканың Күрүне бюджеттиг профессионал өөрөдиге албан чери, 2018 чыл, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Шуточкин Алексей Валерьевич – Красноярск крайга 1979 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, профессионал эртемниг, Красноярск хоорайның дээди профессионал училищези, 1994 чыл, КХН «Вариант-999», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Төптүн №3

девискээр бөлүү

1. Попов Владимир Викторович – Чита областың Шокский районунуң Мозгон суурга 1976 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, «Россия Федерациязының Иштики херектер үмүзүнүн бираккы Чөөн чүктүн юридиктиг институту», 2003 чыл, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Еске Захар Леонидович – Красноярск крайның Ирбейский районунуң Ирбейск суурга 1999 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Ирбейский район, Ирбейск суур, ниити (долу) ортумак эртемниг, дээди профессионал өөрөдигелиг «Сибирьниң академик М.Ф. Решетнев аттыг эртем болгаш технологияның күрүне университети» Федералдыг күрүне бюджеттиг өөрөдиге албан черинде ийгилиг сургуулу, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Крапивин Константин Андреевич – Красноярск крайга 1997 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, ниити (долу) ортумак эртемниг, Сибирьниң академик М.Ф. Решетнев аттыг эртем болгаш технологияның күрүне университединде дөрткү курстун сургуулу, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Май бирниң №4
девискээр бөлүү

1. Сарыглар Кара-Кат Кушкаш-ооловна – Тыва Республиканың Ак-Довурак хоорайга 1972 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ортумак профессионал эртемниг, ортумак профессионал өөрөдигелиг «Тываның дээ ажил-агый техникуму» Федералдыг күрүне өөрөдиге албан чери, 2006 чыл, КХН «Ратна групп», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Цитцер Виктор Викторович – Красноярск крайның Ужур хоорайга 1958 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ортумак профессионал эртемниг, Кызылдың автомобиль-орук техникуму, 1978 чыл, КХН «Надир», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Прокофьев Дмитрий Игорьевич – Азербайджан Республиканың Баку хоорайга 1997 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, ниити (долу) ортумак эртемниг, Сибирьниң академик М.Ф. Решетнев аттыг эртем болгаш технологияның күрүне университединде дөрткү курстун сургуулу, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Ленинградтын №5
девискээр бөлүү

1. Хомушку Мерген Борисович – Тыва АССР-ниң Барыш-Хемчик районунуң Барлык суурга 1978 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг (магистратура), Москваның М.В. Ломоносов аттыг күрүне университети, 2016 чыл, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Френт Игорь Алексеевич – Тыва АССР-ниң Кызыл районунуң Каа-Хем суурга 1985 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ортумак профессионал эртемниг, Кызылдың автомобиль-орук техникуму, 2005 чыл, «Россия Федерациязының Транспорт яамызының Домоство камгалының эргелели» Федералдыг күрүне унитарлыг бүдүрүлгезиниң Сибирь филиалы, Кызыл хоорайның Төлээлекчилер Хуралының бешки чыгышының доктаамал үндезинде депутаты, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Петр Артем Андреевич – Казахстан Республиканың Джамбул хоорайга 1989 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, дээди профессионал өөрөдигелиг «Сибирьниң федералдыг университети» Федералдыг күрүне автономну өөрөдиге албан чери, 2011 чыл, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Чөөн таланың №6
девискээр бөлүү

1. Попов Виктор Владимирович – Тыва АССР-ниң Каа-Хем районунуң Сарыг-Сеп суурга 1972 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Хакас Республика, Саяногорск хоорай, дээди профессионал эртемниг, Сибирьниң аэрокосмиктиг академиязы, 1995 чыл, КХН «НефтегазТансНаб-Хакасия», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Буренко Павел Андреевич – Красноярск хоорайга 1983 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, ортумак профессионал эртемниг, Красноярскиниң демир-орук транспортунуң техникуму, 2002 чыл, КГБУЗ Красноярск хоорайның «Крайның клиниктиг эмнелге» чери, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Садовский Олег Александрович – Красноярск крайның Минусинск хоорайга 1990 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Минусинск хоорай, эге профессионал эртемниг, КГБОУ НПО «Профессионал училище №61», 2008 чыл, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Барыш-Хемчиктин №7
девискээр бөлүү

Куулар Мая Ашак-ооловна – Тыва АССР-ниң Чөөн-Хемчик районунуң Баян-Тала суурга 1969 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Таңды кожуун, Бай-Хаак суур, ниити (долу) ортумак эртемниг, КХН «Ратна групп», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Мирошниченко Артемий Александрович – Красноярск крайның Норильск хоорайга 1995 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, ниити (долу) ортумак эртемниг, Красноярск крайның Хойилжудулга Хуралы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Лебедева Дарья Владимировна – Красноярск хоорайга 1998 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, ниити (долу) ортумак эртемниг, Красноярск крайның Хойилжудулга Хуралы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Бай-Тайганың №8
девискээр бөлүү

1. Сулайманов Меңги Манатбекович – Тыва АССР-ниң Бай-Тайга районунуң Тээли суурга 1984 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг, Кыргызстаның И. Арабаев аттыг күрүне университети, 2011 чыл, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Евдокимова Людмила Геннадьевна – Тыва Республиканың Таңды районунуң Балгазын суурга 1986 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Таңды кожуун, Балгазын суур, ниити (долу) ортумак эртемниг, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Монгуш Вероника Кустововна – Тыва АССР-ниң Чөөн-Хемчик районунуң Чадаана хоорайга 1980 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Чеди-Хөл кожуун, Чал-Кежиг суур, эге профессионал эртемниг, Тыва Республиканың Чеди-Хөл кожуунунуң Хову-Аксының №9 профессионал училищези, 2003 чыл, КХН «Ратна групп», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Чөөн-Хемчиктин №9
девискээр бөлүү

1. Самотесов Антон Владимирович – Красноярск крайның Ачинск хоорайга 1996 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Ачинск хоорай, дээди профессионал эртемниг (бакалавриат), дээди профессионал өөрөдигелиг «Сибирьниң федералдыг университети» Федералдыг күрүне автономну өөрөдиге албан чери, 2018 чыл, КХН «Бриллиант Групп», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Андреева Вероника Геннадьевна – Красноярск крайның Партизанский районунуң Асафьевка суурга 1976 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Партизанский район, Партизанское суур, ниити (долу) ортумак эртемниг, хуу сайгарлыкчы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Мурзина Мария Анатольевна – Казахстан Семипалатинск хоорайга 1986 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, дээди профессионал өөрөдигелиг «Красноярскиниң В.П. Астафьев аттыг күрүне педагогика университети» Күрүне өөрөдиге албан чери, 2009 чыл, Красноярск крайның Хойилжудулга Хуралы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Сүт-Хөлдүн №10
девискээр бөлүү

1. Монгуш Арсений Букууевич – Тыва АССР-ниң Сүт-Хөл районунуң Алдан-Маадыр суурга 1965 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг, дээди профессионал өөрөдигелиг «Россия Федерациязының Иштики херектер яамызының Сибирьниң юридиктиг институту» Күрүне өөрөдиге албан чери, (Красноярск хоорай) 2007 чыл, пенсионер, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Дивлишов Петр Олегович – Тыва Республиканың

Кызыл хоорайга 1994 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ортумак профессионал эртемниг, «Кызылдың транспорт техникуму» Тыва Республиканың Күрүне бюджеттиг профессионал өөрөдиге албан чери, 2017 чыл, КХН «Эликом айыыл чок чоруктуң төвү», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Лазарев Максим Петрович – Красноярск хоорайга 1987 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, дээди профессионал өөрөдигелиг «Сибирьниң күрүне технологтуг университети» Федералдыг күрүне бюджеттиг өөрөдиге албан чери, 2013 чыл, «Красноярскиниң машина бүдүрер заводу» акционерлиг ниитилел, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Чаа-Хөлдүн №11
девискээр бөлүү

1. Тюлюш Ия Ивановна – Ия АССР-ниң Шагаан-Арыг хоорайга 1963 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Улуг-Хем кожуун, Шагаан-Арыг хоорай, дээди профессионал эртемниг, Россияның ИХЯ-ның Сибирьниң юридиктиг институту, 2003 чыл, пенсионер, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Тюлюш Сылдыс Шулуевич – Кызыл хоорайга 1969 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Улуг-Хем кожуун, Шагаан-Арыг хоорай, дээди профессионал эртемниг, Россияның ИХЯ-ның Барнаулдун юридиктиг институту, 2000 чыл, пенсионер, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Болтышев Андрей Владимирович – Красноярск крайның Березовский районунуң Зыково суурга 1967 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, Сибирьниң орук аргыжылгаларының күрүне университети, 2002 чыл, Красноярск крайның Губернаторнунуң болгаш Чазааның ажил-херектер эргелели, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Улуг-Хемниң №12
девискээр бөлүү

1. Вознюк Анна Алексеевна – Кызыл хоорайга 1960 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ортумак профессионал эртемниг, Кызылдың автомобиль-орук техникуму, 1982 чыл, пенсионер, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Балчий-оол Рада Мөңгө-Доржуевна – Россия, Тыва АССР-ниң Чөөн-Хемчик районунуң Чадаана хоорайга 1973 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ниити (долу) ортумак эртемниг, КХН «Ратна групп», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Бондаренко Андрей Константинович – Ростов областың Красный Сулин хоорайга 1985 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, дээди өөрөдигелиг «Мурнуу Федералдыг университет» Федералдыг күрүне автономну өөрөдиге албан чери, 2010 чыл, Красноярск крайның Хойилжудулга Хуралы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Кызылдың №13
девискээр бөлүү

1. Монгуш Юрий Барай-оолович – Тыва АССР-ниң Чөөн-Хемчик районунуң Ийме суурга 1963 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ортумак профессионал эртемниг, Кызылдың уран чүүл училищези, 1991 чыл, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Ондар Юлия Сергеевна – Тыва АССР-ниң Чадаана хоорайга 1987 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Чөөн-Хемчик кожуун, Чадаана хоорай, ниити (долу) ортумак эртемниг, КХН «Ратна групп», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Емельянов Михаил Константинович – Красноярск крайның Дудинка хоорайга 1973 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, Красноярскиниң күрүне университети, 1996 чыл, түр үеде ажилдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Бий-Хемниң №14
девискээр бөлүү

1. Кара-Сал Эрес Күнзен-оолович – Тыва Республиканың Тожу кожуунунуң Адыр-Кежиг суурга 1977 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг, Омскиниң аграрлыг күрүне университети, 2001 чыл, КХН «Тываагропром», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Почикаев Роман Сергеевич – Тыва Республиканың Тожу кожуунунуң Ырбан суурга 1991 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг, дээди профессионал өөрөдигелиг «Россия Федерациязының юстиция яамызының Россияның эрге-хоойлу академиязы» Федералдыг күрүне бюджеттиг өөрөдиге албан чери, 2013 чыл, КХН «Улуг-Хем» Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Еремин Михаил Александрович – Красноярск хоорайга 1973 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг (магистратура), Дээди

1970 чылдарда республиканың идепкейлиг кедээ бижикчилери-биле семинар үезинде.

«Шынның» юбилейинге уткуштур

БИСТИҢ ҮЖҮГЛЕЛИВИС

Баштыңы үш,
Маңган одарлыг,
Кажазы майык,
Кара хою муң сая

Тыва бижик непереп, делгереп, сай-зырап келген үеден «Шын» солун үстүнде кирген тывызык атты эдилеп келгенден бээр 2020 чылда 95 харлаар.

Тыва чон үжүк-бижик билбес чораан-

даа болза, сөс-домаа, дылы сайзыраңгай, ылаңгыя аас чогаалы – тоолдарны, чечен чугааларны, тывызыктарны, солун чугааларны, үлегер домактарны неперепкейи-биле эдилеп келген. Чугаа кадында үлегер сөстөрү, тывызыктарны шуут хүн бүрүде ажыглаар кайгамчык чечен-мерген чон чораан бис.

Эң баштайгы тыва национал солун

1925 чылдың август 31-де эрги моол бижик-биле «Эрге шөлзэлиг Таңды Тыва» деп аттыг үнүп эгелээн, а сентябрьда ону «Тываның шыны» кылдыр адаан. 1931 чылдың январь 19-тан бээр солун бо хүнгү ады-биле үнүп эгелээн. Бо узун үениң дургузунда амгы редактор-биле удуртукчуларны санаарымга, 20 кижиге болду. Оларның баштайгылары Май-

нар-Байыр Ховалыг, Донгак Дам, Адыг-Түпүш Хензиг-оол, Монгуш оларны караам-биле көрбөзүмүзүк чок 50 чыл журналист ажылы оларның дугайында төөгү материялындан сонургап, коптарып, румга, 16-зын таныыр, кожа-хелбик кылаштап, харын-даа чамдыктар аразынга ажылдап чораан кижиге «Шын» солуну шаандакы үеде жипери «Бистиң үжүглеливис» деген аттыг «Шын» — тыва арат чоннуң башкы «Шын» солун — амыдыралдык газет.

(Уланчызы 7-ги арында)

(Төнчүзү. Эгези 4,5 арыннарда).

профессионал өөредилгелиг «Сибирьниң федералдыг университети» Федералдыг күрүнениң автономнуг өөредилге албан чери, 2014 чыл, КХН «НПЦ Магниттиг гидродинамика», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Каа-Хемниң №15
девискээр бөлүү

1. Кенден Орлан Владимирович – Кызыл хоорайга 1978 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, дээди профессионал эртемниг, Тываның күрүне университети, 2005 чыл, хуу сайгарлыкчы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Иващенко Юрий Михайлович – Краснодар крайның Павловский районунуң Павловск суурга 1972 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, Хакасияның Н.Ф. Катанов аттыг күрүне университети, 1997 чыл, Красноярск хоорайның Төп районунуң МБОУ №4 ортумак школазы, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Штеле Александр Анатольевич – Красноярск хоорайга 1987 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Манский район, Шалинское суур, дээди профессионал эртемниг (бакалавриат), дээди профессионал өөредилгелиг «Красноярскиниң аграрлыг күрүне университети» Федералдыг күрүне бюджеттиг өөредилге албан чери, түр үеде ажылдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Эрзиниң №16
девискээр бөлүү

1. Монгуш Алдын-кыс Калдар-ооловна – Тыва АССР-ниң Барыш-Хемчик районунуң Шекпээр суурга 1974 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Тыва Республика, Кызыл хоорай, ортумак профессионал эртемниг, Кызылдың педагогика училищези, 1996 чыл, КХН «Ратна-групп», Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

2. Безруких Виктор Андреевич – Красноярск хоорайга 1996 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, ниити (долу) ортумак эртемниг, түр үеде ажылдавайн турар, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

3. Полуян Павел Вадимович – Красноярск хоорайга 1958 чылда төрүттүнген, чурттап турар чериниң адреси: Красноярск край, Красноярск хоорай, дээди профессионал эртемниг, Красноярскиниң күрүне университети, 1980 чыл, Сибирьниң федералдыг университети, Политиктиг партия ЛДПР – Россияның либерал-демократтыг партиязының кежигүнү.

Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) үшкү чыыжының депутаттарына чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле Бүгү-россияның «Өзүлде партиязы» политиктиг партияның Тыва Республикада регионалдыг салбырындан депшиткен кандидаттарның даңзызының дугайында

№66/369-7 2019 чылдың июль 19 Кызыл хоорай

Бүгү-россияның «Өзүлде партиязы» политиктиг партияның Тыва Республикада регионалдыг салбыры Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) депутаттарына чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле кандидаттарны депшидер дугайында документилерни Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязынга 2019 чылдың июль 18-те кириген.

Бүгү-россияның «Өзүлде партиязы» политиктиг партияның Тыва Республикада регионалдыг салбырының кириген документилерин Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы сайгарып көргөш, тодараткан.

«Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелериниң болгаш референдумга киржир эргелериниң кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 35-ки чүүлүнүн 14-кү пунктузунда доктаатынганы-биле алырга, соңгулда каттыжышкынының депшиткен кандидаттарының даңзызын соңгулда комиссиязы документилерни хүлээп алган хүнүнден эгелээш, үш хүн дургузунда шынзыдар Кандидаттарның даңзызын шынзыдарындан ойталаар чылдагааннары дээрже хоойлуда айыткан документилерни чогу, «Политиктиг партиялар дугайында» Федералдыг хоойлуда, Федералдыг хоойлуда көрдүнген депшидер кандидаттарның даңзызынга негелделерни сагывааны болур.

«Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) депутаттарының соңгулдапарының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунуң 35-ки чүүлүнүн 7-ги, 8-ки пунктуларында доктаатынганы-биле алырга, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы кандидаттарының даңзызын үш хүн дургузунда шынзыдар, ол-ла үеде кандидаттарның даңзызын шынзыдарындан ойталаар чылдагааннары дээрже, ооң ичинде депшидер кандидаттарның даңзызынга «Политиктиг партиялар дугайында» Федералдыг хоойлуда көрдүнген негелделерни сагывааны болур.

«Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелериниң болгаш референдумга киржир эргелериниң кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 35-ки чүүлүнүн 2-ги кезээнде тодаратканы-биле алырга, политиктиг партиялар кандидаттарны, кандидаттарның даңзыларын депшидерде, «Политиктиг партиялар дугайында» Федералдыг хоойлуда дүүштүр кылыр.

«Политиктиг партиялар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 27 чүүлүгө дүүштүр алырга, политиктиг партиялар, оларның регионалдыг салбырлары бол-

за, күрүне эрге-чагырга органнының болгаш чер бот-башкарылга органнының депутаттарының кандидаттарын (кандидаттар даңзызын) депшидер-биле холбашкан хемчирелтириниң дугайында, соңгулда комиссия турар черинде чурттап пункутузунуң кызыга хемчеглерни эрттирер хүнүнүн мурнунда, бир орай эвес үеде, чогуур деңгелдин соңгулда колларына дыңнадыр хүлээлгелиг.

Бүгү-россияның «Өзүлде партиязы» политиктиг партияның Тыва Республикада регионалдыг салбырының ниити хуралының шийитпери езугаар алырга, Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) депутаттарына кандидаттарны депшидер талазы-биле алырга, соңгулда каттыжышкыны 2019 чылдың июль 9-та эрттирген турган.

«Политиктиг партиялар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 27-ги чүүлү «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелериниң болгаш референдумга киржир эргелериниң кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң өске нормалары-биле каттай кандидаттар даңзызын депшидериниң ичинде конференция эрттирер дугайында соңгулда комиссиязынга чогуур үезинде дыңнадырының дугайында делерин тодарадып турар.

Бүгү-россияның «Өзүлде партиязы» политиктиг партияның Тыва Республикада регионалдыг салбырының 2019 чылдың июль 9-та ниити хурал эрттирер дугайында Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязына дыңнатпаан, «Политиктиг партиялар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 27-ги чүүлүнде доктаатылган негелдени күүсетпээн, ооң-биле холбаштыр кандидаттар даңзызын депшидериниң негелделерин хемчеглериниң дугайында.

«Россия Федерациязының хамаатыларының соңгуур эргелериниң болгаш референдумга киржир эргелериниң кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 35-ки чүүлүнүн 14-кү пунктузун, «Политиктиг партиялар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 1-ги пунктузунун «в» иштиги пунктузун, «Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) депутаттарының соңгулдапарының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунуң 33-кү, 35-ки чүүлүгө удуртулга болдурга, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Дээди Хуралының (парламентизиниң) үшкү чыыжының депутаттарына чаңгыс мандаттыг соңгулда округтарының талазы-биле Бүгү-россияның «Өзүлде партиязы» политиктиг партияның Тыва Республикада регионалдыг салбырындан депшиткен кандидаттарның даңзызын шынзыдарындан ойталаар.

2. Ук доктаалды «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы О.В. ФОРТОВ
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары М.Ш. САМБА

«Шынның» юбилейинге уткуштур

БИСТИҢҮҮЖҮГЛЕЛИВИС

Тенчүзү. Эгези 6-гы арында).

«Шын» — национал интеллигенциястың тургустунарынга рольду кириген... деп мын-бедик үнөлөлдөр дугайында материалдарындан кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

«Шынның» эрткен оруу — тыва чылда 28 муң ажыг кижичилери-биле дуржулга солчур семинар квартал санында болур.

Июнь айның 25-те «Бүгү делегей чоннарының» беш дугаар эпос фестивалында, Кыргызстанның төвү Бишкекте эртемденнис Зоя Кыргыздың удуртулгазы-биле хөмөйжилер Владимир Куулар, Мөңгүн-оол Монгуш, Көжик Успун, Мөргөн-оол Чадамба база мен айттаныптывыс. Самолет Кызылдың аэропортуздан ийи шакта көдүрлүп үнүпү. Дөрт шак бичии ажып турда, Красноярскиниң аэропортуна хонупту. Оон улаштыр, Бишкекте ужар самолетка олурптувус. Эртенгиниң 6 шак үезинде Бишкек хоорайның аэропортуна самолөдувус хонупкан. Чаражы кончуг ийи кыргыз кыстар бисти уткуп алдылар.

Бичежек автобуска олурупкаш, хоорайже халдып кириптивис. Аэропорт биле хонар-дүжер аалчылар бажыңның аразы элээн ырак. Соңга караандан ыңай-бээр көрүнүп чорааш, сезен чылдар үезинде чогаалчы, драматург эжим Владимир Серен-оол-биле кады маңаа гастрольдап келгенивисти сактып олурдум. Ол үеде Бишкек звес, Фрунзе деп адаар турган. «Фрунзе — город сад» деп солунга бижип турганын сактып келдим.

Шынап, Бишкек — улуг сад иштинде хоорай болур. Бедик бажыңнар аразы көзүлбес, чечек-биле бүткөн, тал, пөш, дыйтың та кайызы чүве, кижичилир звес. Садыглар аттары кыргыз дылда, «Ак жол» («Ак орук»), «Чолбон Булак» («Шолбан Булак») дээш, оон-даа өске аттарлыг. «Бишкек» деп аттыг аалчылар бажыңыга доктаадывыс. Дээрже шаштыгып үне берген, кончуг-даа чараш аалчылар бажыңы чорду. Оон дүш соонда, Токтогулов Сатысганов аттыг филармонияже бүгү делегейден келген артистерни, эртемденнерни чалааннар. Артистерниң белеткелги эгелээн, Мен хамның ролун күүсеттим. Тыва хөмөйжи оолдарның соонда, Латин Америка, Франциядан, Прибалтика чурттарындан, Азербайджан, Узбекистан, Индия, Кыдат, Тибет, Алтай, Казахстан, Татарстандан дээш өске-даа чурттардан келген артистер белеткенип турганнар.

Эртенинде симпозиумнун ажыдышкыны чайгы театрга болган. Филармонияның артында, бистиң-биле алып болза, Арат шөлү ышкаш дөвискээрде улуг сцена бар. Ол шөлде алды, чеди хире кыргыз чоннун өглерин тип каан. Улаштыр Саякпай аттыг кудумчу бар. Симпозиумнун ажыдышкыны аңаа эгелээн. Башкарыкчы «Тыва Республикадан келген аалчыларывыс» дээш чарлаптарга, мен муң-муң кыргыз көрүкчүлерниң мурнунга мөгейип үнүп келгеш, «Кежээкиниң мендизи-биле, кыргыз чонум!» деп, тыва дилыма байыр чедиргеш, баш удур белеткенип, өөренип алганым-биле «Кутмандуу күнүңер менен, урматтуу Кыргыз элим» — деп, кыргыз дылга байыр чедиргеш, улаштыр тывалап, «Эне-Сай эринде чурттап чоруур тыва чондан изиг байыр!» дидим. Оон кыргыз дылга «Эне-Сайдын жээчинде жайгашкан Тыва элинен, жалындуу салам!» деп сөстөрни чугаалааш, дүңгүрүмнү өөрү көдүргеш, хей-аът кирип, шимчээшкин кылыптарымга, чүс-чүс кыргыз чон олуттарындан туруп кээп, адыштарын диңмитти-биле часкап турдулар.

Дүңгүрүмнүн тыва аялгазы бүгү кыргыз чонга дыңналы берген ышкаш чаңгылыны берген. Кыргыз чонга мынчаар хамнадым.

— Делегейиң оой, делгеминге оой, Тыва дылым оой, чаңгыланзын оой, Тыва дылды оой, дыңнаан кижичилер оой, Дыжы ханып оой, магадазын оой!

Алдай, Саян оой, сыннарында оой, Чайын, кыжын оой, чайнап чыдар оой, Меңги хар дег оой, мээң дылым оой, Делегейге оой, бодаразын оой! — деп хамнап турдум.

Эрткен чылдарда Казахстанга Коркыт атаның 1300 чылынга чорааш.

Калбак делгем оой, Казахстан оой, Кайгамчыктап оой, байлак оран оой, Каттыраңнаан оой, хүлүмүрүз оой, Казах кыстар оой, чараш кыстар оой! — дээш хамнаптарымга, «Тыва Республикадан дээр уткуг хам чедип келген» — деп, «Казахстан» деп солунга бижип каан болган. Казахтар-даа кээп-ле эгелээн. Ам канчаар, хамнаар ужулга таварышкан мен.

Бистиң эртемденнис Зоя Кыргыз «Хамнар хөгжүмү» деп илеткелин чугаалады. Бисти чанынга олуртуп алгаш, хөмөйжиң аңгы-аңгы адырларын даштыкы чурттардан келген эртемденнерге таныштырган. Бистиң оолдар хөмөйлеп, сыгыртып, каргыраалаарга, эртем ажилдакчылары дендии сонуургап, адыш часкап турдулар.

Эртенинде Иссык-Кульче бүгү делегейден келген артистер, эртемденнер айттаныптывыс. Аңаа чедир дөрт шак чоруур, ырак чорду. Дөрт автобуста шупту олурупкан. Мурнувуста КАИ машинасы үдөп чоруур. Автобустун соңгазындан көрүп чоруурумга, оң таламда Тянь-Шань даг, бажында ак меңги харлыг, солагай таламда Ала-Тау, база-ла бажында меңги хар чайнап чыдар. Хову-шөлдеринде кукуруза бир метр хире өскөн. Тараазы база-ла узун сытып, ховузунда сиген-ширбилин-даа кезип турарлары бар.

Чагаалар аразындан

КЫЗЫЛДАН
БИШКЕК ЧЕДИР

Оон ыңай чамдык шөлдерде та чүнү тарып каан чүве, хылыргай хап-биле шуглап каан чорду. Суг чаштырар машина-биле суггарып-даа турар.

Чоорту Ала-Тау биле Тянь-Шань каттыжып, тутчуп келген соонда, Чуй дээр хемни өөрү үнүптувус. Канчаар-даа көөрүмге, мээң Ишкиним-биле дөмей, Чүгле ортузун коопшалап каан чазалгыг оруктуг. Халдып олурда, килдеш-даа дивес. Уннаштыр демир-орук орук чаттылып чоруткан. Ону көргөш, «Сайзыраңгай чурт магалыг-ла чүве-дир аа!» — деп бодап олурдум. Мээң Ишкинимге чазалгыг орук база демир-орук-даа херекчок. Аңаа чүгле көшкүн чонумнун аът-хөлүнүн, мал-маганының кокла оруу чедер. Ынаар демир-орукту чорудуптар болза, аңаа чүү-даа артпас. Балык, байлаң, аң-мөң аймаан чугаалап олурарым ол. «Хайыраан бот» деп шииде Караның кызыл дыды-даа чок болур. Шуптузун одура шаап апаар. Чижээ, мээң Уру чуртумну алырга, ол ам хоозураан. Мен иштимде Иссык-Куль чүү шоолуг улуг боор, Ала даг биле Тянь-Шань аразында мээң Сүт-Хөлүм ышкаш хөл ыйнаан деп бодап чораан мен.

Ындыг звес, кончуг улуг хөл болду. Улуг корабльдар хөлдүн ортузунда эштип чоруп турар. Ийи шак хире халыткаш, хөлдүн бажынга бардывыс. Аңаа дүштөп, чеменип алдывыс. Оон Иссык-Кульдун эринге чеде бердивис. «Изиг хөл» деп адаанышын болду. Дыка чылыг хөл чорду. Эштип алгаш, хөмөйлээр оолдарымны көрүп турарымга, тускай кылып каан бедигээштен хөлче шурааш, шымнып эштип, амырап-ла турдулар. Мен база шаам-биле кыйыныга эштип алдым. Удуртукчүвус Зоя Кыргыз хөлөгөде эртемденнер-биле хөөрежип олурду. Оон соонда музейже экскурсиялар дээр, автобуска олурупкаш, чоруптувус. Мен иштимде бисте ышкаш Национал музей деп бодаан мен. Бисти ховуга апарган. Долгандыр кажалап каан базырыктарлыг музей болду. Ында улуг даштарда бистиң-биле алырга, даш көжээлдерде эрте-бурунгу бижиктер, ча, согун туткан кижилерлиг улуг базырык бар. Ону база сонуургадывыс.

Иссык-Кульга хондувус. Мен француз эртемден-биле таныжып алдым. Оон адын Жуля дээр болду. Орус дылга шоолуг звес чугааланар. Ол хирезинде дыка хөөрештивис. «Парижте музей канчап өрттөнгенил?» — деп айтырдым. Ол музей-даа кыраан, 9, 10 чүс чыл ашкан, тоглап, дүжүп турар диди. Кожам эрниң ижин-баары арааш, дыка бергедээр кижичилер, Хевир ол тус черниң аш-чеминге таарышпаан боор. Эртенинде мээң-биле байырлашкаш, чиик машинага олурупкаш, чанып чорупту. Ол кежээ Иссык-Кульдун Култура өргээзинге концерт-даа көргүстүвүс. Концерти кыргызтар тоол-биле эгелээр боор чорду. Оон соонда бистиң хөмөйжилеривис сыгыт-ырын бараалгатканнар. Көрүкчүлөр үлай-үлай адыш часкап, катап-катап чалап турдулар. Тибеттен келген делегацияның «Маадырлыг дайынчылар» деп самын сонуургадым, аажок солун чорду. Ол өргээниң сценаның улуг деп чүвезин, бистиң Национал театрдан ийи катап улуг.

Кыргызтаны тоол чурту деп билдим. Тоол мөөрейи филармонияның ийи дугаар каадында театрга болду. Даштыкы күрүнелерден чүгле Тыва биле Тибет бар. Кыргызстандан бичии оол тоолдап эгеледи. Оон ыңай улуг-бичии тоолчулар шупту кыргызтар, Тибет оол база дыка эки тоолдаан. Сөөлүндө хенертен дала бээрге, Тибет лама баргаш, оолдун судалын туткаш, мөргүл номчуптарга, минип келген. Оон ол ламаны чедип алгаш, чоруй баар чорду. Мен Танаа-Херел дугайында тоолумну ыдыпкаш, эң сөөлүндө

«Экер-эрес Танаа-Херел
Эгин содаан туткан соонда,
Аксы дидин шаккыладыр,
Аласталдыр силгип,
Каптагайны дээскиндир
Караңнадыр бөөлөп, бөөлөп,
Чаыс ойтур октавыткаш,

Чалгыннарын херивиткен» — дээш, сцена-га девий бээримге, кыргыз чон туруп алган, диңмитти-биле адыш часкап турганнар. Бистиң концерттивис көргөн улус, боттарының чуртунче Узбекистан, Азербайджан, Норвегияже чалап турдулар. Бир узбек артист-биле таныжып алдым. Назы-хары-даа мээң-биле чажыт. Узбек дыл-биле бистиң тыва дилывыс база дөмей деп чүвени ынчан билдим.

Кызылдан Кыргызтан чедир орук узун болган. Бо-ла Иссык-Куль, Бишкектээш, Новосибирски-лээш, Красноярскиге хонгаш, эртен даң бажында, июль бирээде, чанып келдивис.

Дыртык МОНГУШ,
ТР-ниң Улустун артизи.

«Тувинская правда», ЮБИЛЕЙН-БИЛЕ!

Тыва парлалганың хоочуну, 1974 чылдан бээр «Хүндүткелдин Демдээ» орденин «Тувинская правда» солун, 95 харлааның-биле!

Чаңгыс өг-бүлө ышкаш бир дөмей, чаңгыс оран-савада хөй чылдарда эгин кожа, эп-найыралдыг ажилдап чоруур коллегаларывыска «Шын» солуннун коллективинин болгаш амгы үедө хүндүлүг дыш-танылгада-даа болза, солун-биле харылзаазын үспөйн чоруур хоочуннарывыстың мурнундан изиг байырны чедирдивис

Төрзэн Тывавыстың сайзыралы, келир үөзи дээш кылып чоруур чогадыкчы ажил-ужиңер, үзел-бодалдарыңар чонга ажыктыг, бедик үнөлүдиг болурун күзөдивис. Хөй-аьдыңар кезээде бедик киискип чорзун.

Демир-үжүүңер чидиг болзун!

«Шын» солуннун коллективи.

Делегей чергелиг фоточурук мөөрейи эгелзэн

Июль 22-де «Орус цивилизация» деп делегей чергелиг III-кү фоточурук мөөрейинин эгелзэни Россияның Нациялар херектеринин талазы-биле федералдыг агентилели чарлап турар.

Мындыг мөөрейни 2017 чылда бир дугаар эрттирип турда, 28 чурттан 1 800 кижини 10 муң фоточуруктарны чоруткан. Эрткен чылын 44 аңгы чурттардан 3 муң кижини 17 муң чуруктарын көргүскен. Мөөрейге чүгле Россияның эвес, а бүгү-делегейнин фотографияларын хаара тудуп турар. Аңаа Коста-Рика, Новая Зеландия, Сальвадор, Барбадос, Венесуэла, Мурнуу Африка Республикасы деп экзотиктиг чурттар безин киржип турар.

«Делегей чергелиг фоточурук мөөрейинин кызыгаары чылдан чылче улам калбарып, делгемчип бар-ла чыдар. Ол дээрге, ындыг мөөрей херек болгаш, улус ону манап турар деп чувени көргүзүп турары-дыр. Бистиң чуртунуң чону-даа, даштыкыда чурттап чоруур чаңгыс чер-чурттугларывыстың-даа, Россияга ынак, ону сонуургаар даштыкыларның-даа көрүжү-биле «Орус цивилизацияны» чуруктар-биле көргүзүп күзелин улуу өөрүнчүг-дүр» — деп, Игорь Баринов, Россияның Нациялар херектеринин талазы-биле федералдыг агентилелин удурткучу, мөөрейинин жюри даргазы тайылбырлап турар.

Россияның болгаш делегейинин кайы-даа булуңунда чурттап турар кижини бодунуң тырттырган чуруун www.ruscivilization.ru, сайтыже чорудуп болур. Кол негелделеринин бирээзи, киржикчилер 18 хардан өрү назылыг болур ужурулг. Кижини бүрүзү 5 фоточурукту чорудуп болур. Мөөрейин «Онзагай бойдус», «Кижилер болгаш салгалдар», «Улуг чуртунуң чаңчылдары», «Архитектура болгаш скульптура» деп беш номинацияга хуваап каан. Россияның хөй омак-сөөк чоннарының культуразын болгаш езу-чаңчылдарын көргүзери-биле бо чылын «Хөй омак чоннарлыг Москва» деп чаа номинацияны тургускан.

Эрткен чылын болуп эрткен «Орус цивилизация» мөөрейинин эң солун чуруктарын Москвада Христос Спаситель хүрээнин девискээринде тускай хуу галереяга делгеп салган. Чамдык эки чуруктарын Москваның болгаш бүгү Русьтун Ыдыктыг Патриарх Кириллге белекке бээр, оларны үнелеп хүлээп алган. Фоточуруктар мөөрейин эрткен чылын Францияга, Чехияга, Моолга, Индияга, Белоруссияга, Арменияга, ол ышкаш Европа Чөвүлелин Страсбург хоорайда штаб-квартиразына болгаш делегейинин өске-даа чурттарына Россотрудничествонун дугуржулгазы-биле эрттирген.

Чуруктарны чүгле сентябрь 8-ке чедир хүлээп алыр. Ооң соонда, мөөрейинин чалаттырган жюризи чуруктарны үнелеп, шилиир. Россияның болгаш делегейинин профессионал фотографиялары, чурукчулары, журналистери, хөй-ниити ажылдакчылары жюриде кирип турар. Тиилекчилерни 2019 чылдың күзүн Москваның ат-сурагыг делгелге шөлдеринин бирээзинге шаңнаар. Эң эки чуруктарны найысылалдың кудумчуларына делгептерге, көрүп болур.

Россиянын Нациялар херектеринин талазы-биле федералдыг агентилели.

ЧАРЛАЛ

РЕКЛАМА

ЧАРЛАЛ

ИЗВЕЩЕНИЯ

В администрацию муниципального района Чаа-Хольский кожуун Республики Тыва поступило заявление от гр. Российской Федерации Норбу Сылдыса Эриксоновича о предоставлении земельного участка в аренду на 49 лет из земель сельскохозяйственного назначения – ведение личного подсобного хозяйства на полевых участках, расположенного по адресу: Российская Федерация, Республика Тыва, Чаа-Хольский район, Кожээлиг Хову Адаа с общей площадью 24000 кв. м. с кадастровым № 17:14.0502002.122 (Постановление об утверждении схемы расположения земельного участка на кадастровом плане территории от 01.07.2019г. № 333).

Лицам, заинтересованным в предоставлении данного участка, в течение тридцати дней со дня опубликования и размещения необходимо подать письменное заявление, также для ознакомления со схемой расположения земельного участка по адресу: 668221, Республика Тыва, Чаа-Хольский район, с. Чаа-Холь, ул. Ленина, 8, отдел по земельным и имущественным отношениям администрации Чаа-Хольского кожууна, тел 8 (394) 43-2-12-18.

Дата окончания приема заявлений: 25.09.2019 г.

Администрация муниципального района Чаа-Хольский кожуун Республики Тыва.

В администрацию муниципального района Чаа-Хольский кожуун Республики Тыва поступило заявление от гр. Российской Федерации Серен-Доржу Сыдым-оола Мандараевича о предоставлении земельного участка в аренду на 49 лет из земель сельскохозяйственного назначения – выращивание зерновых и иных сельскохозяйственных культур, расположенного по адресу: Российская Федерация, Республика Тыва, Чаа-Хольский район, Терезин №1 с общей площадью 8000 кв. м. с кадастровым № 17:14.0502003.96 (Постановление об утверждении схемы расположения земельного участка на када-

стровом плане территории от 01.02.2018г. № 7).

Лицам, заинтересованным в предоставлении данного участка, в течение тридцати дней со дня опубликования и размещения необходимо подать письменное заявление, также для ознакомления со схемой расположения земельного участка по адресу: 668221, Республика Тыва, Чаа-Хольский район, с. Чаа-Холь, ул. Ленина, 8, отдел по земельным и имущественным отношениям администрации Чаа-Хольского кожууна, тел 8 (394) 43-2-12-18.

Дата окончания приема заявлений: 25.09.2019 г.

Администрация муниципального района Чаа-Хольский кожуун Республики Тыва.

В администрацию муниципального района Чаа-Хольский кожуун Республики Тыва поступило заявление от гр. Российской Федерации Лопсан-Гала Антоновны о предоставлении земельного участка в аренду на 20 лет из земель населенных пунктов – для индивидуального жилищного строительства, расположенного по адресу: Российская Федерация, Республика Тыва, Чаа-Хольский район, с. Бул-Терек, ул. Докпут Монгуш, д. 1а общей площадью 1380 кв. м. с кадастровым № 17:14.0301012.225 (Постановление об утверждении схемы расположения земельного участка на кадастровом плане территории от 08.04.2019г. № 194).

Лицам, заинтересованным в предоставлении данного участка, в течение тридцати дней со дня опубликования и размещения необходимо подать письменное заявление, также для ознакомления со схемой расположения земельного участка по адресу: 668221, Республика Тыва, Чаа-Хольский район, с. Чаа-Холь, ул. Ленина, 8, отдел по земельным и имущественным отношениям администрации Чаа-Хольского кожууна, тел. 8 (394) 43-2-12-18.

Дата окончания приема заявлений: 25.08.2019 г.

Администрация муниципального района Чаа-Хольский кожуун Республики Тыва.

**В ООО
"ЭНЕРГОСТРОЙ"
требуется бригада
для выполнения работ
по фасаду здания из
металлокассет, со сво-
ими лесами
тел: 8 9095 920 4101,
4-85-29**

Утерянный аттестат о среднем (полном) общем образовании 01724004321183, выданный 28 июня 2018 года МБОУ СОШ №1 с. Кызыл-Мажалык Республики Тыва на имя мур Аэлиты Хулеровны, считать НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМ.

Утерянный аттестат о среднем (полном) общем образовании 01724003270331, выданный 25 сентября 2018 года МБОУ СОШ №1 с. Ак-Тал, Чеди-Хольского кожууна Республики Тыва на имя Комбу Айыр-Санаа Аяновны, считать НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМ.

МӨГЕЙИГ

Бай-Тайга кожууннун Шуй сумузунга болган суг айыыл-халавының уржуундан амы-тынындан чарылган чаптанчыг чаштарывыстың, уругларывыстың сөөлү оруунче үдешкен хүндүлүг төрелдеривиске, кудаларывыска, бүгү Тывавыстың чымчак сеткилдиг чонунга база Тыва Республикавысты удуртуп-баштап чоруур Даргавыс Шолбан Валерьевич Кара-оолга болгаш ыдыктыг Үстүү-Хүрээнин лама башкыларына, Индиядан келген улуг башкывыска, Кызылдан келген лама башкыларывыска, аңгы-аңгы ажил-агыйларның удуртукчуларына, ол ышкаш Бай-Тайга кожууннун удуртукчулары – Сергей Сээ-Сүрүнович Салчакка, Чимисмаа Күнзеновна Кашпык-оолга, Маргарита Михайловна Чыргалга, мөгелеривиске, эмчилеривиске, башкыларывыска, психологтарывыска, сайгарыкчыларывыска, полиция ажылдакчыларына, эгин кожа чурттап чоруур

Шуй сумузунуң чонунга база бүдүн кожуун чонунга, айыыл-халапка таварышкан уругларывыска, суг-халаптан уштуп, дилешкен чонувуска, бис берге үелеривисте каража-кажыдалывыска, үлежип, улуг дуза, сүмени кадып, орнукушуду, ажылынга канчаар-даа аажок улуг деткимче көргүзүп, шак-шагы-биле бистиң-биле кады турдузалажып келген бүгү чонувуска ада-иезинин, кижилеринин, төрелдеринин мурнундан мөгейи тур бис. Силернин, чонувустуң чырык черден эзз мөңгедө чарлып чорупкан бистиң эң чаптан чараштарывыстың, уругларывыстың сөөлү оруун үдежип, моральдыг болгаш материалдыг дуза чедирип келгениңерге мөгейип тур бис, чонувус.

Бүгү чонувус кадык чурттап чорзун!!!

Уzun назылыг, омак-хөглүг болзун!!!

Ак орукту чонувуска күзөдивис!!!

Куруй, Курай, Курааааай!!!

солуннун сайтызы: //shyn.ru

электроннуг почтазы: shyntuva@mail.ru; shyntuva@yandex.ru

Неделяның тиражы: 11750 экз
Үндүрүлгениң тиражы: 3900 экз

«ШЫН»

ТУРГУЗУКЧУЗУ:
Тыва Республиканың
Информатизация болгаш
харылзаа ямаызы.

Кол редакторнун хүлээлгезин
хүүседип турар В.Э. Чанзан,
Редактор К.К. Монгуш.

Редакцияның болгаш үндүрүкчүнүн
адреси: 667000 Кызыл хоорай,
Красноармейская, 100

РЕДАКЦИЯНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ: Редактор — 2-01-35.
Редакторнун оралакчызы М.О. Ондар — 2-17-91.
Реклама, чарлал килдизи (С.С. Кужугет) — 2-18-10.
РЕДАКЦИЯНЫҢ КИЛДИСТЕРИ:
Нийтилер-политиктиг болгаш социал айтырыглар (редактору Ш.М. Суван, корр. А.Ч. Чамзырын, корр. А.А. Ондар).
Экономика, үлөтпүр болгаш көдээ ажил-агый (редактору А.Д.Б. Түлүш, корр. Ш.Н. Ховалыг).
Культура, чогаал, медээлер база спорт (редактору А.Н. Соян).
Очулга (А.К. Ооржак, Р.Д. Демчик, А.А. Лагбы).
Солун чыскаачылары С.Н. Монгуш, А.К. Ооржак — 2-17-94.
Корректорлар В.О. Куулар, Ч.Н. Мачык — 2-17-94.

Государственное автономное учреждение
Республики Тыва "Издательский дом
"Тыва-медиагрупп"

Харылзаа информация технология-
лары болгаш массалыг коммуникация-
лар адырынга хайгаарал талазы-биле
Федералдыг албаннун Тыва Республика
талазы-биле эргелели «Шын» солуну
2012 чылдың декабрь 3-тө бүрткээ
Херекчилдин дугавы — ПИ № ТУ17-
00068.

Солуну «Тываполиграф» КХН-ге парлаан
(Кызыл, Шетинкин болгаш Краваченко, 1).
Солунда парлаттыг материалдарны авторлары
бодалдары редакцияның туружу-биле дуушпа-
болур. Айыттыг санилары болгаш өске-даа факты-
дыңнадыгы дээш авторлар боттары карылыр.
Чаңдылга индекс хуу ижилерге — П6855.
организацияларга — П6860.
Солун неделеде үш каттап үнөр
Хемчээли 2 парлаар ама
Номерни парлапже дугааганы график өзүгөөр — 1930
херек ырында — 1930 Солун келбей барганда
телефонга долгавар